

. Cezaevinden Çıkan Eski Hükümlülerin Yaşadıkları Sorunların İncelenmesi

Demet KARAKARTAL¹

Özet

Bu araştırmada cezaevinden çıkan eski hükümlülerin yaşadıkları sorunları betimlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu KKTC'deki Lefkoşa Merkezi Cezaevi'nden çıkan eski hükümlüler oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden, kolay ulaşılabilir durum örnekleme dikkate alınmıştır. Bu araştırma nitel araştırma türlerinden biri olan heuristik yaklaşımla ele alınmış nitel veri toplama teknikleri kullanılmış ve bu çalışmanın verileri, yarı yapılandırılmış ve açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Görüşmeler, gönüllülük ilkesi göz önünde bulundurularak cezaevinden çıkan eski hükümlülerin tercih ettikleri ortamlarda yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Toplanan verilerin analizinde, içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Görüşmeden elde edilen bilgiler, araştırmacı tarafından öncelikle elde deşifre edilmiş, dinlenen ifadeler metne dönüştürülmüştür. Aktarılan verilerle ilgili basit kodlamalar yapılmış kodlama işlemi ile elde edilen kodlar kategorileştirilmiş ve kategorilere uygun temalar belirlenerek içerik analizleri yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda Nitel bir çalışma olan bu çalışmanın verileri, yarı yapılandırılmış ve açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda cezaevinden çıkan eski hükümlülerin, etiketlenme ve toplumdan dışlanma gibi toplumsal sorunlar, işsizlik ve maddi sıkıntılar gibi ekonomik sorunlar, ruhsal çökkünlük ve umutsuzluk gibi psikolojik sorunlar yaşadıkları görülmüş ve psiko-sosyal ihtiyaçlara gereksinim duydukları betimlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cezaevi, Hükümlü, Eski hükümlü, Sorunlar, Nitel Çalışma.

The Analysis Of Problems That Former Convicts Facing Who Come Out Of Prison

Abstract

The aim of this study was to describe the problems experienced by former convicts. The study group consists of former convicts from the Nicosia Central Prison in the TRNC. In the study, it was taken into consideration the sampling method which is easily reachable from the sampling methods. In this research, qualitative data collection techniques, which are one of the qualitative research types, which are handled with the heuristic approach, are used and the data of this study is obtained by using an interview form consisting of semi-structured and open-ended questions. The interviews were conducted face-to-face in the environments preferred by former convicts from prison, taking into account the principle of volunteering. In the analysis of collected data, content analysis method was used. The information obtained from the interview was deciphered by the researcher at first and the remarks were converted into text. The codes obtained by the coding process, which were made with the simple coding of the transferred data, were categorized and the content analyzes were made by determining the themes that are appropriate for the categories. As a result of this study, the data of this study, which is a qualitative study, was obtained by using an interview form consisting of semi-structured and open-ended questions. As a result of the research, it has been seen that ex-convicts who were released from the prison

¹ Dr. Öğr. Üyesi., Kıbrıs Amerikan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, E-posta: d.karakartal@auc.edu.tr.

experienced psychological problems such as social problems such as labeling and social exclusion such as social exclusion from society, unemployment and financial problems, mental collapse and despair and needed psycho-social needs.

Key Words: Prison, Convict, Former Convict, Problems, Qualitative Study

Giriş

Her toplumda çeşitli nedenlerden dolayı bir suç işleyerek cezaevine giren pek çok insan bulunmaktadır. Cezalarını çekip, tekrar özgürlüklerine kavuştuklarında bu kimseler, yaşamlarını sürdürebilmek için kendilerine uygun bir işte çalışmak istemektedirler. Ancak “eski hükümlü” olma durumu dolayısıyla bu kişilerin istihdam edilme olasılıkları düşmekte ve sosyal hayattan soyutlanarak toplumun dışına itilmektedirler (Koçak ve Altun, 2010). Hükümlülerin cezaevinden çıktıktan sonra, toplumsal yaşama uyum süreci, birçok sorunu da beraberinde getirmekte ve asıl ceza tahliye sonrasında varlığını hissettirebilmektedir (Dönmezer, 1994). Cezaevinden tahliye olan eski hükümlüler, toplumsal yaşama geçiş aşamasında birçok sorunla karşı karşıya kalabilmektedirler (Roberts ve ark., 2004) ve bu sorunlar arasında toplumsal yaşama uyum sürecindeki korkuları, en temel ihtiyaçlardan yiyecek, giyecek, gelir ve yaşayacak bir yer gibi kaynaklara ulaşamama ve destek yetersizliği, ekonomik sorunlar, toplum tarafından dışlanma, etiketlenme ve bunun sonucunda ruhsal çökkünlük yer alabilmektedir (Lund ve ark., 2002). Bunun yanı sıra eski hükümlüler, tahliye sonrası katıldığı toplumun özelliklerini, aynı zamanda sağlık bakım sistemi açısından bir engel olarak kabul etmekte, tahliye olan eski hükümlüler suçluluk ile ilgili damgalama ile yüz yüze gelebilmekte ve bu damgalama beraberinde sosyal izolasyon, stres ve depresyonu getirebilmektedir (Dudley 2001). Bahsedilen bu sorunlar nedeniyle ise cezaevlerinden çıkan hükümlülerin önemli bir kısmı tekrar suç işlemekte ve yeniden cezaevine girebilmektedirler (Wormith ve ark., 2007).

Yapılan bir araştırma, cezaevinden tahliye olan hükümlülerin üçte ikisi yeniden suç işleyerek tekrar tutuklandığı ortaya koymaktadır (Wormith ve ark., 2007). Yapılan diğer bir araştırma ise, eski hükümlülerin en temel ihtiyaçların başında gelen yiyecek, giyecek, gelir ve barınma gibi kaynaklara ulaşamadıklarını ve sosyal destek yetersizliğinden dolayı hayal kırıklığı, umutsuzluk ve ruhsal çökkünlük yaşadıklarını bu nedenle yeniden suçlu davranışa yönelindiklerini ortaya koymaktadır (Roberts, Kennedy, Hammett, 2004).

Morani ve arkadaşlarının (2011) yılında eski hükümlüler üzerinde yaptıkları araştırmada ise, eski hükümlüler; en temel ihtiyaçlarını (örneğin; yiyecek, giyecek, barınma, ulaşım vb.)

karşılayamadıklarını bu nedenle yasadışı yollara dönebilmekten başka hiçbir seçenekleri olmadığını ifade etmektedirler (Morani, Wikoff, Linhorst, Bratton, 2011).

Freudenberg (2004), birçok mahkûm tahliye sonrası ırk, etnik köken, madde kullanımı, akıl sağlığı durumu ya da suçlu geçmişi nedeniyle ayrımcılıkla karşı karşıya gelebilmekte ve tahliye sonrası toplumsal hayata dönen mahkûmların sağlık bakım sisteminin karşılamakta zorlandığı sağlık ve sosyal ihtiyaçlara sahip olduklarını ileri sürmektedir. Tahliye sonrası hükümlülerin karşılanamayan ihtiyaçları (barınma, sosyal destek, düşük ücretli işler ya da işsizlik, yiyecek ihtiyacı gibi) nedeniyle tekrar suç işleme olasılığı artabilmekte (Lund ve ark., 2002) bununla birlikte tahliye sonrası istihdam, barınma, aile uyumu, eski arkadaşların etkisi, dışarıdaki dünyanın zorlukları, aile desteğinin olmaması ve yalnızlık eski hükümlülerin topluma yeniden uyum sağlamasını engelleyen temel etkenler arasında yer alabilmektedir (Pollock, 2004). Hükümlüler ve tutuklular, tahliye sonrasında aile yaşamına yeniden dâhil olmak ve aile bireyleri ile sağlıklı ilişkiler kurabilmek konusunda yaşadıkları sorunların yanı sıra arkadaşları arasındaki ilişkilerde de çoğunlukla sorun yaşayabilmektedirler. Tüm suç türleri ile birlikte özellikle madde kullanımı ve ticareti ile ilgili suç türlerinde, arkadaşlık ilişkileri tekrardan suç davranışına yönelme açısından bir risk faktörü olabilmekte ceza infaz kurumuna girmeden önce, hükümlülerin ve tutukluların, suça karışmış kişilerden oluşan bir arkadaş çevresinin olması ve tahliye olduktan sonra aynı arkadaş çevresine dönmesi, kişinin cezaevine tekrar dönme olasılığını da arttırabilmektedir (Nelson vd., 1999). Bu sorunlar genel olarak değerlendirildiğinde ise hükümlülerin ve tutukluların tahliye olduktan sonra yeni bir yaşam kurmak ve yeniden bir düzen oluşturmak için de desteğe gereksinim duyduklarını göstermektedir (Anderson ve Cairns, 2011).

Görüldüğü gibi cezaevinden çıkan ve temel gereksinimleri karşılayamayan hükümlüler toplumsal, ekonomik ve psikolojik sorun yaşayabilmekte ve bu sorunlar nedeniyle yeniden suça yönelme olasılıkları yükselebilmektedir. Bu araştırmada da cezaevinden çıkan eski hükümlülerin yaşadıkları sorunları betimlemek amaçlanmış ve bu genel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır:

- 1-Cezaevi'nden çıkan eski hükümlüler ne gibi toplumsal sorunlar yaşamaktadırlar?
- 2-Cezaevi'nden çıkan eski hükümlüler ne gibi ekonomik sorunlar yaşamaktadırlar?
- 3-Cezaevi'nden çıkan eski hükümlüler ne gibi psikolojik sorunlar yaşamaktadırlar?

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma türlerinden biri olan Heuristik yaklaşımla ele alınmış ve nitel veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Nitel veri toplama teknikleri ile yürütölen bu araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, sahip olduğu belli düzeydeki standartlığı ve esnekliği nedeniyle yazmaya ve doldurmaya dayalı testler ve anketlerdeki sınırlılığı ortadan kaldırması ve belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması nedeniyle araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir (Yıldırım ve şimşek, 2013). Yarı yapılandırılmış görüşmeler ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı, ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnektir, iki uç arasında yer almaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Araştırmacılara bu esnekliği sağladığı için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunun belirlemede, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan ve araştırmaya hız ve pratiklik kazandıran bir örnekleme yöntemidir (Yıldırım ve şimşek, 2013). Bu bağlamda kolay ulaşılabilir durum örneklemesine uygun olarak 5'i kadın 5'i erkek olmak üzere 10 eski hükümlü ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler, gönüllölük ilkesi göz önünde bulundurularak katılımcıların tercih ettikleri ortamlarda yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan mahkumların demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Yaş	Cinsiyet	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Tahliye Sonrası Çalışma Durumu	Tahliyenin Üzerinden Geçen Süre
K 1	27	Erkek	Bekar	İlkokul	Çalışmıyor	2 Yıl
K2	23	Erkek	Bekar	İlkokul	Çalışmıyor	1 Ay
K3	34	Erkek	Bekar	İlkokul	Çalışmıyor	3 Ay
K4	45	Erkek	Boşanmış	Ortaokul	Çalışıyor	3 Yıl
K5	58	Erkek	Evli	Ortaokul	Çalışmıyor	3 Ay
K6	62	Kadın	Evli	İlkokul	Emekli	7 Ay
K7	40	Kadın	Boşanmış	Lise	Çalışıyor	5 Ay
K8	39	Kadın	Evli	İlkokul	Çalışmıyor	1 Hafta

K9	20	Kadın	Bekar	İlkokul	Çalışmıyor	4 Ay
K10	45	Kadın	Evli	Lise	Çalışmıyor	1 Yıl

Tablo 1 de görüldüğü gibi çalışma grubunda yer alan eski hükümlülerin 5'i kadın 5'i erkek olup yaşları 23 ile 62 arasında değişmektedir. Katılımcıların çoğunluğu ilkokul(6) mezndur. İkinci sırada ortaokul mezunu(2) ve lise mezunu (2) olan eski hükümlüler gelmektedir. katılımcıların 4'ü evli, 4'ü bekar ve 2'si ise boşanmıştır. Cezaevinden tahliye olduktan sonra ise 2'si bir işte çalışmakta 7'si herhangi bir işte çalışmamakta, 1'i ise emeklidir.

Araçlar

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan görüşme formunun amaca ne derece hizmet ettiği, anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğini kontrol etmek amacıyla araştırmacı tarafından rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümündeki iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanların önerileri doğrultusunda görüşme formu yeniden düzenlenmiştir. Araştırmada uzman incelemesi, katılımcı teyidi (katılımcılara çalışma bulgularının kendi düşüncelerini doğru yansıtıp yansıtmadığını sormak) cezaevinden çıkmış eski hükümlü bireylerle yapılan görüşmelerin süreleri uzun tutularak iç geçerlik (sonuçların inandırıcılığı) sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, verilerin inandırıcılığını artırmak için toplanan verilerden elde edilen bulguların tutarlılığı kontrol edilmiştir. Buna yönelik olarak bulguların, görüşme formunun geliştirilmesinde kullanılan kavramsal çerçeve ile uyumluluğu sürekli kontrol edilmiştir. Araştırmanın dış geçerliğini (sonuçların diğer kişi ve durumlara aktarılabildiği) artırmak için araştırma süreci ve bu süreçte yapılan işlemler ayrıntılı bir şekilde betimlenmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması, bulguların nasıl düzenlendiği ayrıntılı bir biçimde belirtilmiştir. Araştırmanın iç güvenilirliğini artırmak için bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir. Ayrıca görüşmede elde edilen veriler üzerinde araştırmacı ve nitel araştırma konusunda deneyimli bir uzman ayrı ayrı kodlamalar yapmış ve kodlamalar karşılaştırılmıştır. Araştırmanın dış güvenilirliğini artırmak için araştırmacının çalışılan durumla ilgili ön deneyimleri, araştırmada veri kaynağı olan katılımcılar, elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçeve, analiz yöntemleri ile ilgili ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümü

Araştırmanın verileri, Kuzey Kıbrıs'ın Lefkoşa ve Güzelyurt bölgesinde 2018 ocak ayında gerçekleştirilmiş ve verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak cezaevinden tahliye olan on eski hükümlü ile görüşme öncesi telefon aracılığı ile alınan randevu saatinde ve katılımcıların tercih ettikleri ortamlarda yüz yüze yapılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmelere araştırmacı bizzat kendi gitmiş ve yapılan görüşmelerde katılımcıların izni alınarak ve ses kayıt cihazı kullanılarak katılımcıların verdikleri bilgiler kaydedilmiştir. Toplanan verilerin analizinde, içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Görüşmeden elde edilen bilgiler, araştırmacı tarafından öncelikle elde deşifre edilmiş, dinlenen ifadeler metne dönüştürülmüştür. Aktarılan verilerle ilgili basit kodlamalar yapılmış kodlama işlemi ile elde edilen kodlar kategorileştirilmiş ve kategorilere uygun temalar belirlenerek içerik analizleri yapılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada, her görüşme formunda yer alan sorulara dayalı olarak veriler çözümlenmiştir. Katılımcıların her bir soruya verdikleri yanıtlar, kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiş, görüşme formunda yer alan sorular dikkate alınarak katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacı ile yer yer doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan kategori ve alt temalar tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Kategori ve Alt Temalar

1-Eski hükümlülerin yaşadıkları toplumsal sorunlara ilişkin görüşler
1.1.Etiketleme
1.2.Toplumdan dışlama
2-Eski hükümlülerin yaşadıkları ekonomik sorunlara ilişkin görüşler
2.1.İşsizlik
2.2.Maddi sıkıntılar
3-Eski hükümlülerin yaşadıkları psikolojik sorunlara ilişkili görüşler
3.1. Ruhsal çöküntü
3.2. Umutsuzluk

Bulgular

Cezaevi'nden Çıkan Eski Hükümlülerin Yaşadıkları Sosyal Sorunlara İlişkin Görüşler

Bu alt amaç doğrultusunda görüşme formundaki soru 'cezaevinden çıktıktan sonra toplum tarafından nasıl karşılandınız?' şeklindedir. Alınan yanıtların analizinde "etiketlenme" ve "toplumdan dışlanma" alt temalar olarak belirlenmiştir. Bu alt temalar doğrultusunda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir:

"K2:Cezaevinden çıktıktan sonra gerek akrabalarım, gerek arkadaşlarım, gerekse komşularım bana katil gözü ile bakıyordu. Ve bana bırakın konuşmayı selam bile vermiyorlardı. Kahveye bile çıkamıyordum. Bir keresinde kahveye gittim bana katil dediler. İnsanların bu şekilde konuşmaları, neden yaptığımı bilmeden bu şekilde beni dışlamaları canımı sıktı."

"K9:Cezaevinden çıktıktan sonra arkadaşlarım, tanıdıklarım ve ailem tarafından suçlu damgası yedim. O suçu neden işlediğimi düşünmeden, beni anlamadan yargıladılar. Herkes farklı bir gözle bakmaya başladı. Dost dediğim dost bildiğim insanlar beni sen cezaevine girdin çıktın artık bizimle konuşma bile dediler. Beni dışladılar beni istemediler"

"K3:Olumsuz karşılandım. Yani bana cezaevinde yattığının suç olduğunu, dışarı çıkınca toplum hatırlattı, nereye gitsen yüzüne vuruyorlar ve sizi dışlıyorlar."

"K5:Asıl ceza cezaevinde değil, cezaevinden çıktıktan sonra başlarmış bunu anladım. Toplumun farklı bakışları, dışlamaları, etiketlemeleri ile karşı karşıya kaldım."

Cezaevi'nden Çıkan Eski Hükümlülerin Yaşadıkları Ekonomik Sorunlara İlişkin Görüşler

Bu alt amaç doğrultusunda görüşme formundaki soru 'cezaevinden çıktıktan sonra ekonomik olarak ne gibi sorunlar yaşadınız?' şeklindedir. Alınan yanıtların analizinde "işsizlik" ve "maddi sıkıntılar alt temalar olarak belirlenmiştir. Bu alt temalar doğrultusunda aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir:

"K9:Cezaevine girmeden önce zabıta olarak belediyede çalışıyordum. Cezaevine girdim varolan bu işimi de kaybettim. Başka iş yerlerine başvurduğum ancak başvuru yaptığım iş yerlerinin hepsi temiz kağıdı istedi benden. İşlediğim suç sicilime işlenmişti ve temiz kağıdı alamayınca da hep reddedildim. Şu an çalışmıyorum ve ekonomik açıdan zor durumdayım"

“K1: Cezaevi’nden çıkalı 2 yıl oldu. 2 yıl içerisinde hangi iş yerine başvuru yaptıysam sabıkalı olduğumdan dolayı kimse beni almadı. İş verenler hep önyargılı yaklaşıyor. İşsiz olunca para da olmuyor. Maddi açıdan hala da aileme bağımlı olmak çok kötü birşey”

“K3: Tahliye olmadan önce cezaevinin çok zor bir yer olduğunu düşünüyordum. Ama tahliye olduktan sonra gerçekten zor olanın tahliye sonrası yaşam olduğunu gördüm. İşverenler önyargılı davranıyor. İş olmayınca da para olmuyor. Çok zor bir durum”

“K2: Benim suçum tecavüz. Birka. ç iş yerine başvurumsicil kağıdı istediler alamadım bu nedenle hiç bir yerdede iş bulamayacağım”

Cezaevi’nden Çıkan Eski Hükümlülerin Yaşadıkları Psikolojik Sorunlara İlişkin Görüşler

Bu alt amaç doğrultusunda görüşme formundaki soru ‘cezaevinden çıktıktan sonra psikolojik açıdan neler yaşadınız?’ şeklindedir. Alınan yanıtların analizinde “ruhsal çöküntü” ve “umutsuzluk” alt temalar olarak belirlenmiştir. Bu alt temalar doğrultusunda aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir:

“K2: Cezaevi’nden çıktıktan sonra iş bulacağım ve hayatımı yoluna koyacağım diye umutluydum. İş bulamayınca ve toplum tarafından da dışlanınca psikolojim çok bozuldu. Umutsuzluğa kapıldım”

“K1: Psikolojik olarak çökkünlük yaşadım. İş yok. Para yok. Toplumun dışlaması... İnsanın ister istemez psikolojisi bozuluyor. Cezaevi’nden çıktıktan sonra geleceğime dair gerçekten umutluydum. Ama herşey daha da kötüye gidiyor. 2 yıldır iş arıyorum ve sabıka kaydımın dolayı kimse beni işe almıyor. Umudumu kaybettim. Ne yapayım yani? Tekrar suç işleyip cezaevine geri mi döneyim? Bize bir şans olsun verilmiyor. Böyle olunca bizi suça teşvik ediyorlar.”

“K10: Cezaevine girmeden önce temizlik şirketinde çalışıyordum. Cezaevinden çıktıktan sonra yeniden şirkete gittim ve onlar da artık benimle çalışmak istemediklerini söylediler. Başka işlere bakmaya başladım. Kaç iş yerine gittiysem hiçbiri beni almadı. İnanılmaz psikolojim bozuldu. Hergün umudumu kaybediyorum.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma ile cezaevinden çıkan eski hükümlülerin yaşadıkları sorunları betimlemek amaçlanmıştır. Eski hükümlülerin betimlemeleri ışığında toplum tarafından etiketlenme ve

toplumdan dışlanma gibi toplumsal sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Erkut ve arkadaşları (1984) eski hükümlülerin özellikle istihdam alanında ayrımcılığa açık ve dezavantajlı kesimler olduğunu ileri sürmekte ve birçok eski hükümlü için iş hayatına giriş ve hâlihazır işi sürdürebilme, mevcut durumları nedeniyle kısıtlı ve sınırlı olduğunu vurgulamaktadır. Bu sonuç bize işverenlerin eski hükümlüleri istihdam etmek istememeleri ve toplumun eski hükümlülere karşı önyargılı yaklaşıtlarını bize göstermektedir.

Eski hükümlülerin cezaevinden çıktıktan sonra ekonomik sorunlar yaşadıkları, işsizlik ve maddi sıkıntılar çektikleri görülmüştür. Yapılan bir araştırmada eski hükümlülerin en temel ihtiyaçların başında gelen yiyecek, giyecek, gelir ve barınma gibi kaynaklara ulaşamadıklarını ve sosyal destek yetersizliğinden dolayı hayal kırıklığı yaşadıklarını bu nedenle yeniden suçlu davranışa yöneldiklerini ortaya koymaktadır (Roberts, Kennedy, Hammett, 2004).

Morani ve arkadaşlarının (2011) yılında eski hükümlüler üzerinde yaptıkları araştırmada ise, eski hükümlüler; işsizlik ve maddi sıkıntılardan dolayı en temel ihtiyaçlarını (örneğin; yiyecek, giyecek, barınma, ulaşım vb.) karşılayamadıklarını bu nedenle yasadışı yollara dönebilmekten başka hiçbir seçenekleri olmadığını ifade etmektedirler (Morani, Wikoff, Linhorst, Bratton, 2011). Bu sonuç cezaevinden çıkan eski hükümlülerin işsizlik ve maddi sıkıntılar çektiklerini cezaevinden çıktıktan sonra temel gereksinimlerini karşılayabilmek için maddi desteğe gereksinim duyabildiklerini bize göstermektedir.

Araştırmadan çıkan diğler bir sonuç, cezaevinden çıkan eski hükümlülerin ruhsal çöküntü ve umutsuzluk yaşadıklarıdır. Dönmezer (1994) tahliye sonrası hükümlüler, kendilerini toplumdan dışlanmış olarak hissetmekte, toplumun güvenilir bir insan olma sıfatını tekrardan elde edemeyeceği endişesini taşımakta, uzun süren cezaevi yaşantısından sonra tahliye öncesi toplumdan dışlanacağına bilince olması sonucu ise güvensizlik, korku ve stres yaşamasına neden olabilmekte bu da beraberinde depresyonu getirebildiğini ifade etmektedir.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda eski hükümlülerin topluma yeniden kazandırılmasına yönelik olan denetim ve destekleme hizmetleri ön plana çıkabilmekte, cezaevi eğitiminin başarısı bakımından, hükümlülerin topluma geri dönüşlerinde yaşamlarını ve topluma uyumlarını kolaylaştırmak aynı zamanda yeniden suç işlemelerini önlemek amacıyla sunulacak izleme, koruma ve yardım faaliyetleri bir zorunluluk olarak görülebilmektedir (Dönmezer ve Erman, 1953).

İzleme, koruma ve yardım faaliyetlerindeki temel amaç, tahliye sonrası tutuklu/hükümlüleri izleyerek sosyal kaynaklara ve hizmetlere ulaşmalarına, tahliye sonrasını izleyen süreçte

duygusal sorunları ile baş edebilmelerine ve toplumsal yaşama sorunsuz bir şekilde geçişlerinde yardımcı olmaktır (Roberts, vd., 2004).

Wormith ve arkadaşları (2007) cezaevinden tahliye olan tutuklu ve hükümlülerin başarıyla toplumsallaşması amacıyla, tahliye sonrası için birçok kurumun bir arada çalışmalarını destekleyen bir model olan işbirlikçi modelini önermekte ve işbirlikçi model uygulamasında birçok kurumun bir arada çalışarak çok sayıda hükümlüye daha etkili hizmetler verilebileceğini belirtmektedirler (Wormith, Althouse, Simpson, Reitzel vd., 2007).

Bu nedenle eski hükümlülerin toplumsal yaşamlarının da izlenerek, toplumsal ve ekonomik sorunları ile baş edebilmelerinde (Yavuzer, 2011) hem rehber psikolojik danışmanların hem sosyal hizmet uzmanlarının hem de diğer kurumların (örneğin; akademik kurumlar, aile kurumu, toplum ruh sağlığı kurumları madde bağımlılığına yönelik tedavi ve rehabilitasyon merkezleri, hastaneler, sosyal yardım) varlığına gereksinim duyabilmektedirler.

Öneriler

Bu çalışma sonuçları sosyal hizmet kurumlarında görev yapan şartlı tahliye görevlilerinin ve sosyal hizmet uzmanlarının hükümlüleri ve tutukluları tahliye sonrası izlemelerinin, korumalarının ve hükümlülerin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli yardım faaliyetlerini sunmalarının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yeniden topluma kazandırma programlarının hazırlanması ve uygulanmasıyla ise, tahliye sonrasında hükümlülerin toplumda karşılaşabilecekleri sorunlarla baş edebilmeleri, toplumsal yaşama hazırlamaları, olumsuz duygu ve düşüncelerini gidermeye çalışmaları da önemli olmaktadır. Bu bağlamda sosyal hizmet kurumlarında görev yapan şartlı tahliye görevlilerinin ve sosyal hizmet uzmanlarının hükümlüleri tahliye sonrası izlemelerinin, korumalarının ve hükümlülerin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli yardım faaliyetlerini sunmaları ile cezaevinden çıkan eski hükümlülerin yeniden cezaevine girmelerinin önlenebileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Anderson, S., Cairns, C. (2011). *The Social Care Needs of Short-Sentence Prisoners*. erişim <http://www.revolving-doors.org.uk>.
- Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Dönmezer, S., Erman, S. (1953). *Ceza hukuku, umumi kısım*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Dudley, J.R. (2001). Confronting stigma within service systems. *Social Work*, 45, 449-455.

Kaya, A. (2011). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Koçak, O., Altun, S. (2010), Ceza infaz kurumundaki mesleki eğitim faaliyetlerinin hükümlü istihdamına katkıları. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1 (1), 95-117.

Lund, R., Hyde, R., Kempson, D., and Clarke, P. (2002). Women's needs after release from prison to a rural community. *Journal of Correctional Health Care*, 9 (3), 271–288.

Morani, N.M., Wikoff, N., Linhorst, D.M., and Bratton, S. (2011). A description of the self-identified needs, service expenditures and social outcomes of participants of a prisoner-reentry program, *The Prison Journal*, 91(3), 347-365.

Pollack, S. (2007). I'm just not good in relationships: Victimization discourses and the gendered regulation of criminalized women. *Feminist Criminology*, 2 (2) 158-174.

Roberts, C., Kennedy, S., Hammett T. M. (2004). Linkages between in-prison and community-based health services. *Journal of Correctional Health Care*, 10 (3), 333-368.

Wormith, J.S., Althouse R., Simpson M., Reitzel L.R., Fagan T.J., and Morgan R.D. (2007). The rehabilitation and reintegration of offenders: The current landscape and some future directions for correctional psychology. *Criminal Justice and Behavior*, 34 (7), 879-892.

Yavuzer, H. (2011). *Çocuk ve suç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yücel, M. T (1973). *Suç ve ceza anatomisi*. Ankara: Yarı Açık Cezaevi Matbaası.

Extended Abstract

In recent years it has been observed that there is a serious increase in crime rates around the world and in the TRNC. After the convicts come out of the prison, the adaptation process for societal life causes many problems and the actual punishment makes its presence felt after releasement (Dönmezer, 1994). The former convicts released from the prison may face with many problems during transition to the societal life (Roberts et al., 2004) and among these problems there are, their fears during societal life transition, being unable to reach resources such as basic needs as food, cloth, income and accommodation, support insufficiency, financial problems, being isolated by the community, being labeled and mental depression as a result of these (Lund et al., 2002). Besides this, the former convicts accept the community features as a prevention that they join after releasement in terms of health care system at the same time and the former convicts who were released face with labeling about the guilty and this labeling brings about social isolation, stress and depression together itself (Dudley 2001). Due to these mentioned problems; the great majority of the convicts released from the prison commit crime and receive into the prison again (Wormith et al., 2007).

A research reveals that; the two-thirds of the convicts released from the prison committed crime and were arrested again (Wormith et al., 2007). On the other hand, another study reveals that; the former convicts would not be able to access to the basic need resources such as, food, cloth, income and accommodation, they experienced disappointment, hopelessness and mental depression as the insufficient social support and so, they tended to the criminal behaviors again (Roberts, Kennedy, Hammett, 2004). According to the general evaluation of these problems; the convicts needed support for making a new order and creating a new life after they were released. As can be seen; the convicts coming out of the prison and who are not able to meet their basic needs; face with social, financial and psychological problems and due to these problems their possibility for committing crime again increases. The aim in this research is to identify the problems that former convicts released from the prison face and according to this general aim; the questions below were tried to be answered:

- 1-What kind of social problems do the former convicts released from the prison face?
- 2- What kind of financial problems do the former convicts released from the prison face?

3- What kind of psychological problems do the former convicts released from the prison face?

As a data gathering tool, a semi structured interview form is used. In order to control the understandability, applicability and the degree of service of the interview form, it was presented by the researcher to two expert's opinion who work at psychological counselling and guidance department. According to the opinions of experts, the interview form was drafted again. In the study during the expert analysis; the internal validity (persuasiveness of the results) was tried to be provided by lengthening the time of interviews with the former convicts released from the prison for the sake of participant confirmation (asking participants whether the study findings reflect thoughts correctly or not). Also; in order to increase the persuasiveness of the data, the validity of obtained findings by the gathered data was controlled. According to this; the compatibility of findings with the conceptual frame used for developing the interview was controlled continuously. In order to increase the external validity of the research (the transmissivity of results to other persons and cases), the research period and processes done during this period were identified in details. With this regards; the research model, study group, data gathering tool, data gathering period, data analysis, their interpretation and how the findings were ordered have been identified in details. In order to increase the internal reliability of the research; the complete findings were given directly without interpretation. Also; a researcher on the data of interviews and an experienced expert on quantitative research made separate codings and these codings were compared. In order to increase the external reliability of the research, the attention was paid to; the position of researcher in guidance and psychological counselling department, his/her previous experience about studied state, the participants who were data resource in the research, the conceptual frame used in obtained data analysis and detailed explanations about analysis methods. The data of the research were obtained in 2018 January in Nicosia and Morphou cities of North Cyprus. The semi structured interview form prepared by the researcher was used for data gathering and before the interview with 10 former convicts an appointment was made and the interview was held face to face at the time the convicts agreed and at the place they preferred.

The researcher went to the interviews with the participants in person and voice recorder was used with the participant permissions so that the information of participants were recorded. During the analysis of data gathered, content analysis method was used. The information obtained from the interview were decoded firstly by the researcher and then the

listened items were converted to a text. Basic codings related to the transmitted data were done and the codes obtained with the related codings were categorized and suitable themes for the categories were determined and content analysis was done. The main aim in content analysis is to combine similar data under the frame of specific concepts and themes and also to organize and interpret them as the reader would understand (Yıldırım and Şimşek, 2013). Based on the questions in each interview form; the data were analyzed in this study. The answers to each questions by the participant were combined under the frame of concepts and themes and by recognizing the questions in interview form, direct quotes in some parts were used in order to reflect the participant opinions conspicuously.

By the end of the research; it has been found that, the former convicts released from the prison had social problems such as labeling and isolation from the society, financial problems such as unemployment and economic difficulties and psychological problems such as mental depression and hopelessness and as well as this they had psycho-social needs.

This study reveals the necessity for social service experts and parole officers in social service organizations to observe convicts and prisoners after the release, to protect and provide the necessary help for them.

Within the preparation of decarceration program and its application; the convicts after release have become necessary in terms of handling the problems they face in the society, preparing themselves for the societal life and their trying to fulfill the negative behaviors and feelings. With this regards; through social service experts' and parole officers' in social service organizations observing the convicts and prisoners after the release, their protecting them and providing necessary help for them, would prevent the former convicts to be prisoned again.